

Aneks dotyczy:

Program Prac Konserwatorskich z dn 27.05.2022. autorstwa dr Ewy Jachnickiej dla wnętrz pawilonu XXVI, budynku gospodarczego Wojewódzkiego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych im. Stanisława Kryzana usytuowanego przy ul. Skarszewskiej 7 w Starogardzie Gdańskim, d/ Kocborowo.

Aneks został spisany przez autorkę programu po oględzinach pawilonu XXVI, przez insp. Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku. Oględziny odbyły się w dniu 18.05.2023, w związku z toczącym się postępowaniem administracyjnym w sprawie pozwolenia na prowadzenie robót budowlanych i prac konserwatorskich w budynku. W trakcie oględzin ustalono, między innymi, że należy zmienić zapis w Programie Prac Konserwatorskich dotyczący przeniesienia zabytkowych wanien lastriko z pomieszczenia dawnej pralni na teren przed budynkiem. Wanny miałyby pełnić funkcję małej architektury w otoczeniu parkowym.

Mimo, że pawilon XXVI to obiekt gospodarczy, jego wyposażenie pralni oraz kuchni, okładziny ścienne i posadzkowe wykonano z ogromnym wyczuciem kolorystycznym i dbałością o odpowiednie tworzywo. Były to elementy, głównie użytkowe, a jednak o bogatej oprawie, spójne kolorystycznie i materiałowo. Dominowała kolorystyka beżowo-czarna, w odmianach jaśniejszych lub ciemniejszych: beżowe i czarne lastriko, kamionka lub metal.

1. Poniżej przykład okładziny ściennej, identycznej materiałowo, jak odlew form wanien.

Podobieństwo materiału i koloru lastriko

- 2,3. Usytuowanie wanien w pomieszczeniu pralni. Widok od strony zachodniej i dziedzińca

4. Fot. 1898-1900 r.

Zachowanie wanien w stanie dobrym

WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW
w Gdańsku
ul. Długołęcka 2/4, 80-852 Gdańsk

Wprowadzenie jest zgodne
deputy
20.5.162.116.4.2023. RN(17)
13.07.2013
podpis

Po przeprowadzeniu dyskusji, zgodnie ustalono, że należy dążyć do zachowania lub odtworzenia wyglądu i estetyki wnętrz z czasu powstania zabytkowego budynku, zadbać o maksymalne wyeksponowanie wszystkich detali oryginalnych, gdyż wszystkie elementy wskazanych pomieszczeń współgrały plastycznie i kolorystycznie tworzyły harmonijną całość. W związku z powyższym wanny z lastriko należy poddać konserwacji, zabezpieczyć hydrofobowo i przygotować do nowej funkcji o charakterze terapeutycznym. W przeszłości, wanny wykonane z masy lastriko, zaopatrzone w odpływy, służyły do prania (namaczania bielizny), czyli wykorzystywane były do prac mokrych. W przyszłości, po odpowiednim zabezpieczeniu mogą funkcjonować np. jako zbiorniki z gliną lub, czasowo z wodą, mogą być wykorzystywane do zajęć plastycznych lub sensorycznych, jako zabawy i eksperymenty z wodą (np.: poszukiwanie złota, czy wodowanie statków).

5. Widoczne: kamień kotłowy we wnętrzu wanny, a wysolenia od detergentów w dolnych częściach na wspornikach

9. Proponowane metody i środki prowadzenia prac konserwatorskich, dot. wanien z lastriko

9.7.1. Zmiana funkcji w pomieszczeniu pralni i wykorzystanie wanien do zajęć terapeutycznych

Wanny, od początku istnienia pralni, wykorzystywane były do prania i namaczania. W związku z powyższym, na częściach wewnętrznych osadził się kamień kotłowy, a w części podpór wysolenia. To skutek stosowania detergentów.

- Przed planowanym użytkowaniem wanien dla celów terapeutycznych należy zbadać podłoże i stabilność konstrukcyjną wanien, a także sprawność ich odpływów.
- Kamień kotłowy należy usunąć chemicznie preparatami stosowanymi do konserwacji klinkieru, cegły, usuwania kamienia kotłowego i wapiennego preparatem np.: -Clean AC firmy Remmers. Jest to preparat o odczynie pH 0,8 i jest łatwo rozpuszczalny w ciepłej wodzie, a następnie wypłukiwany.
- Do usunięcia zasolenia z części podstawy można użyć np. kompresów odsalających. Może to być jedynie lignina nakładana na mokro i zdejmowana po wyschnięciu lub okład z pulpy celulozowej z mieszanej z czystym żwirem budowlanym i bentonitem – gliną jonowymienną. Kompresy zakłada się na mokro, na suche powierzchnie i zdejmuje po wyschnięciu okładu. Przed jego nałożeniem można mechanicznie zdjąć nadmiar wykrystalizowanej soli i usunąć z pomieszczenia.

*ANEKS: Renowacja historycznych wnętrz pawilonu XXVI w Kocborowie***Dotyczy konserwacji zabytkowych wanien lastriko usytuowanych w pomieszczeniu pralni**

- W razie konieczności wzmocnienia podłoża, czy stabilizacji, wypoziomowania wanien postępować zgodnie z zaleceniami konstruktora.
- Drobne ubytki wypełnić masą lastriko, podobną do otoczenia, o tożsamy parametrach technicznych oraz wizualnych. Ubytki wypełnić zaprawą cementową zmieszaną z kruszywem marmurowym, łamanym, modyfikowaną spoiwem akrylowym (~~np.: MOWILITH~~) w celu uplastycznienia. Można zastosować gotową zaprawę do odlewów sztukatorskich ~~ZDM 25 R firmy Atlas Złoty Wiek lub podobną~~. Po związaniu zaprawę należy szlifować mechanicznie do odpowiedniego kształtu.
- Całą wannę należy zhydrofobizować zabezpieczając przed wnikaniem wody (proces powtarzać w trakcie eksploatacji) ~~np.: Politur Lastrie, lub AKEMI Evershield, LIQUID POLISH GRANITE firmy AKEMI.~~

Można też użyć past polerskich do kamienia ~~np.: ULTRAPOL 76 AKOS. Jest to twarda pasta węglowa do polerowania elektronarzędziami. Doskonale czyści powierzchnię z wszelkich nierówności, likwidując rysy, pozostawia błyszczącą, hydrofobową powierzchnię.~~

opracowała: dr Ewa Jachnicka
Konserwacja i Restauracja Detali
i Elementów Architektonicznych

